

בשדה מחקר התקשורת: דוחות מחקר

הכל בעיני המתבונן: הבניית תפיסת התקשורת כעוינת (HMP) בקרב סטודנטים פרו-פלשתינאים ופרו-ישראלים בארצות הברית

גלית בנצור*

תקציר

עבודת הדוקטורט דנה בשאלה כיצד מתגבשת תיאוריית תפיסת התקשורת כעוינת (Hostile Media Perception [HMP]) וכיצד היא באה לידי ביטוי בקרב סטודנטים פרו-פלשתינאים ופרו-ישראלים בארצות הברית, בשעה שהם נחשפים לטקסטים שונים הממסגרים בדרכים שונות את הסכסוך הישראלי-פלשתינאי. היא משלבת לראשונה את מסורת המחקר של תפיסת התקשורת כעוינת עם חקר החיברות הפוליטית. כך היא פורצת דרך להרחבה, העמקה והעשרה של מחקרי תפיסת התקשורת כעוינת בדגש על זיהוי ובדיקת האמינות של המקור החדשותי והשפעתו על תפיסות של הטיה תקשורתית. המחקר תורם להבנת מקומה של התקשורת בהבניית היחסים בין קבוצות בחברה שסועה ומבהיר את הקשר בין דפוסי צריכת תקשורת ופעילות ביתית וחברתית לבין התפיסה הפוליטית והתקשורתית של בוגרים צעירים. בעוד שהספרות התמקדה עד כה בהורשת צידוד (partisanship) בין-דורי, העבודה הנוכחית מרחיבה את היריעה אל תפקידם של גורמי החיברות הפוליטית-ביתית בטיפוח HMP בקרב צעירים. צידוד ותמיכה פוליטית, תרבותית, אידיאולוגית ודתית של הורים וחברים נמצאו לא רק כבסיס לבניית אמונות ונטיות בקרב צעירים, אלא גם כמשפיעים על תפיסות ההטיה התקשורתית שלהם.

מסגרת תיאורטית

המחקר מתייחס לתופעת ה-HMP שנבחנה על רקע משבר אמון הולך ומחריף בקרב הציבור, שנעשה ספקני יותר באשר למידת הדיוק והמהימנות של דיווחי התקשורת (Morris, 2007; Tewksbury, Jensen, & Coe, 2011). מחקרים הנערכים בשנים האחרונות במדינות המערב מצביעים על ירידה עקבית באמון הציבור בתקשורת. הירידה נובעת, בין היתר, משחיקת הלגיטימיות של העיתונות כספקית עובדות סמכותית וחיונית בחברה הדמוקרטית. זאת, במציאות של תקשורת מורכבת בעידן הדיגיטלי המהווה חממה לצמיחתן של הטיות מכוונות, בין היתר, בסיקור החדשותי-פוליטי. הציבור

* ד"ר גלית בנצור (galitbz1@gmail.com) היא מרצה, חוקרת תקשורת ועיתונאית לשעבר. כיום מלמדת תקשורת באוניברסיטת בר אילן ומרכזת קורסי אנגלית בתחומי תקשורת, מדע המדינה וסוציולוגיה באוניברסיטה הפתוחה. עבודת הדוקטורט נכתבה בהנחיית פרופ' רינה בוגוש ואושרה באוניברסיטת בר אילן ביוני 2019.

תופס ומעבד את המידע התקשורתי המסונן דרך ערכיו, דעותיו הקדומות, האידיאולוגיה הפוליטית שלו וזהותו הקבוצתית. כל אלה עלולים להשפיע על תפיסות של תקשורת כמוטה וכעוינת. תפיסת התקשורת כעוינת מתייחסת לתופעה שבה אנשים, המעורבים בנושא שנוי במחלוקת, או בקבוצה בעלת-עניין (interest group), חשים עוינות כלפי התקשורת, שאותה הם תופסים כמוטה כלפיהם. הם נוטים לראות בסיקור התקשורתי של נושא או קבוצה כמוטה באופן שאינו הוגן כלפי עמדתם (Vallone, Ross, & Lepper, 1985). בעלי זהות קבוצתית חזקה ומוצקה, המצדדים בדעה או בצד כלשהו (partisans), רואים בתקשורת כמשרתת ערכים המנוגדים לעמדותיהם ותופסים אותה כמוטה, עוינת וכושלת במילוי תפקידה הדמוקרטי. תפיסה זו עלולה לגרום לאבדן האמון בתקשורת, ומעבר לכך, גם בדמוקרטיה (Feldman, 2014; Tsfati, 2007). לכן, תופעת ה-HMP הפכה לנושא בעל חשיבות רבה, המעורר דאגה בקרב חוקרי תקשורת המכירים בחשיבותה של התקשורת במדינה דמוקרטית.

מחקרים קודמים זיהו גורמים התורמים ל-HMP ביניהם: שייכות קבוצתית ודעות קדומות כלפי המקור התקשורתי, המסקר מגוון נושאים פוליטיים וחברתיים מעוררי מחלוקת (כגון הפלות, ניסויים בבעלי חיים, סכסוכים בזירות לחימה ועוד). עוצמת ההזדהות והשייך עם קבוצת-הפנים (in-group) נמצאה כמנבאת HMP ומשפיעה על היקפה (Gunther, 1992). על סמך תאוריית הזהות החברתית (Tajfel & Turner, 1986), מידת ה-HMP גדלה ככל שאנשים מזדהים יותר עם הקבוצה שלהם. כך, הזדהות עם קבוצה פוליטית, דתית, אתנית או חברתית מובילה למעורבות רבה יותר עם הערכים וההשקפות של הקבוצה (Hartmann & Tanis, 2013). הזדהות ומעורבות עם קבוצת-הפנים נובעות מהשפעתם של סוכני חיברות פוליטית-ביתית התורמים לכינון של זהות חברתית וגישות פוליטיות בקרב בוגרים צעירים (Beck & Jennings, 1991; Dinas, 2009). הורים נתפסים כסוכנים המרכזיים בתהליך החיברות הפוליטית וכמקור לנטיות הצידוד (partisanship) הראשוניות בקרב ילדיהם (Collins & Laursen, 2004; Tedin, 1980). ילדים נוטים לאמץ את מורשת הצידוד של הוריהם, משום שנושאים פוליטיים עדיין אינם רלוונטיים עבורם: הם נטולי כל ניסיון עם המערכת הפוליטית ולפיכך נוטים פחות לפיתוח נטיית צידוד חזקה. הם גם נוטים לאמץ דפוסי התנהגות פוליטית של הוריהם ונמנעים מלהטיל בהם ספק (Achen, 2002; Fieldhouse & Cutts, 2012). עם זאת, מחקרים אחרונים מאתגרים את הגישה המסורתית, לפיה במהלך תהליך החיברות הפוליטית ההשפעה של ההורים על הגישות והערכים של ילדיהם ממשיכה גם בתקופת הבגרות. הם מצביעים על גורמים אחרים, בנוסף להשפעת ההורים, הפועלים בתהליך הלמידה הפוליטית והמוטבעים בהקשרים חברתיים אחרים הנקבעים על ידי הצאצאים עצמם, כמו אירועים חברתיים, נושאים פוליטיים והחינוך באוניברסיטה (Dinas, 2009; Niemi & Jennings, 1991).

הספרות מתייחסת גם לסוכני חיברות אחרים, בהם החברים. רוב המחקרים שבחנו את השפעת החברים בתהליך החיברות הפוליטית התמקדו בעיקר בהשתתפותם של צעירים בדיונים פוליטיים עם חברים כמקור למעורבות פוליטית, כמו למשל, בהצבעה בבחירות, בהצטרפות לקבוצות פוליטיות, בהשתתפות בהפגנות וסוגי התנהגויות אזרחיות אחרות (Andolina, Jenkins, Zukin & Keeter, 2003; McIntosh, Hart & Youniss, 2007). מאחר שמערכות יחסים חברתיות נוטות להיבנות סביב נושאי

עניין משותפים, צעירים המתעניינים בפוליטיקה משתתפים בפעילות עם חברים הדומים להם בתפישות ומתנהגים באופן דומה (Levinsen & Campos, Hargreaves Heap & Leite Lopez de Leon, 2017; Yndigegn, 2015). בקרב משפחות מהגרים נמצא, שההורים מתמקדים בהנחלת זהויות תרבותיות, אתניות ואידיאולוגיות וכן בהורשת מידע הקשור לארץ מוצאם, בעוד החברים מסייעים בחיזוק זהויות אלו (Casey & Dustmann, 2010; Wong & Tseng, 2008). משום שבוגרים-צעירים מבקשים לשמר את הציוד הפוליטי, תרבותי, דתי ואידיאולוגי של ההורים והחברים שלהם ניתן להניח כי הציוד המתגבש אצלם, שהושפע מזה של הוריהם וחבריהם, יהווה גורם מנבא לתפישות התקשורת כמוטה. לפיכך, המחקר הנוכחי בוחן את הקשר בין האידיאולוגיה והפעילות הפוליטית והתרבותית בבית ובקרב חברים לבין תפיסת ה-HMP בקרב סטודנטים.

מחקרים מצביעים בבירור, שכאשר ישנן דעות קדומות לגבי מקור חדשותי מסוים, בעיקר בקרב קבוצות המצדדות בעמדה פוליטית חזקה, הן יתפסו אותו כלא אמין, מוטה ועוין כנגד הצד שלהם. לפיכך, לא יטרחו לקרוא בקפידה את תוכן הדיווחים החדשותיים המוצגים על ידו (Arceneaux,) ומחויבים עמוקות בנושאים מקטבים, המצדדים מאמצים עמדה המפגינה עליונות על זו של קבוצת החוץ (out-group) בנושאים שנויים במחלוקת, על מנת לשמר זהות חיובית ומובדלת מצד קבוצת הפנים שלהם. עם זאת, מידע המוצג בתקשורת, שאינו תואם את הגישות המאפיינות את קבוצת הפנים, יכול להעמיד בסימן שאלה את הלגיטימיות של קבוצתם. אחת הדרכים, שבהן המצדדים מתמודדים עם מידע המאיים על קבוצת הפנים שלהם, היא המעטת מידת המהימנות של הסיקור התקשורתי ודחייתו, תוך שהם רואים אותו כמוטה באופן שאינו הוגן. טכניקה זו של עיבוד מידע דפנסיבי מאפשרת להם להגן על הזהות הקבוצתית שלהם (Ariyanto et al., 2007; Matheson & Dursun, 2001).

מצדדים מבחינים בין מידע המוצג בתקשורת שאותו הם רואים כמקורות פנים התומכים בקבוצה שלהם, לבין מידע ממקורות המזוהים עם הקבוצה הנגדית, הנתפסים בעיניהם כעוינים (Reid, 2012). כיום, בעידן של ריבוי ערוצי חדשות מכווני אידיאולוגיות פוליטיות שנועדו לקדם סדר יום ייחודי (Feldman, 2011), קל יותר לזהות את המקורות החדשותיים השייכים לקבוצות חוץ. כך, המצדדים תופסים את המקורות שתכניהם אינם עולים בקנה אחד עם דעותיהם כמוטים באופן שאינו מדויק ואינו הוגן, ולפיכך מייחסים להם רמות גבוהות של HMP; בעוד שתכנים ממקורות חדשותיים אוהדים נתפסים כמדווחים באופן הוגן (Coe et al., 2008; Gunther, Edgerly, Akin, & Broesch, 2012). חשיבות המקור בקביעת תפיסתו כהוגן או מוטה נבדקה במחקרים, שבחנו האם מניפולציה במקור החדשותי משפיעה על הערכת המקור כמוטה (Azran, Lavie-Dinur & Karniel, 2012; Feldman, 2011). Gunther ואחרים (2017) מצאו שמקור של קבוצת החוץ עורר תפישות הטיה שליליות, גם אם התוכן היה אוהד, והעצים את ה-HMP, בעוד שהטיה אוהדת בלטה יותר כאמצעי גירוי המשויד למקור פנים, ובכך מפחית ואף מבטל את אפקט ה-HMP.

שאלות המחקר: באיזו מידה גורמי חיברות פוליטית-ביתית קשורים לעוצמת הציוד, המעורבות הפוליטית והתרבותית ו-HMP בקרב סטודנטים בארצות הברית, המזוהים פוליטית כפרו-פלשתינאים וכפרו-ישראלים? כיצד זיהוי של מקורות של טקסטים חדשותיים, המדווחים על אירועים הקשורים לקונפליקט הישראלי-פלשתינאי וסוגי המסגור של הטקסטים משפיעים על תפיסת הטקסט כעוין על ידי סטודנטים פרו-פלשתינאים ופרו-ישראלים?

מערך המחקר

המחקר התבסס על שתי שיטות: (א) שאלון עמדות וצריכה תקשורתית; (ב) ניסוי. המדגם כלל 90 סטודנטים אמריקאים המזוהים פוליטית כפרו-פלשתינאים ו-85 סטודנטים אמריקאים המזוהים פוליטית כפרו-ישראלים. כולם לומדים באוניברסיטת משיגן. הסטודנטים הפרו-פלשתינאים גויסו משלוחת האוניברסיטה בעיר Dearborn, שבה הריכוז הגדול ביותר בארצות הברית של מהגרים מוסלמים, שרבים מהקהילה הערבית-מוסלמית-אמריקאית לומדים בה. הסטודנטים הללו הם חברי ארגונים כמו "סטודנטים למען צדק בפלשתיין", "סטודנטים למודעות אסלאמית", ארגון הסטודנטים הלבנוני וכדומה. הסטודנטים הפרו-ישראלים גויסו למחקר מ-Hillel בשלוחת האוניברסיטה בעיר Ann Arbor ומארגונים כמו Wolypac (השלוחה של AIPAC במשיגן). השתייכות לארגון סטודנטיאלי, שהנטייה שלו מאפיינת את קבוצת המצדדים באופן מובהק בצד מסוים בסכסוך הישראלי-פלשתינאי, שימשה מדד מרכזי בבחירתם של המשתתפים.

המחקר התנהל בשני שלבים:

שלב א' – שאלון עמדות וצריכה: הכלים לאיסוף הנתונים כללו בשלב הראשון שאלון רקע, שחולק ל-175 סטודנטים. השאלון כלל שלושה מערכי שאלות: (א) נתונים דמוגרפיים; (ב) מדדי זהות פוליטית בהם נתבקשו הנחקרים להשיב על שאלות שהתייחסו לזהותם הפוליטית ולהשתייכותם לארגונים פוליטיים, למעורבות פוליטית ותרבותית, לדפוסי צריכת תקשורת חדשותית ולחוויה האישית בקונפליקט הישראלי-פלשתינאי; (ג) גורמי חיברות פוליטית-ביתית, נטיות פוליטיות של ההורים וגישתם לקונפליקט הישראלי-פלשתינאי, מעורבות ההורים בארגונים פרו-ערבים/פלשתינאים ופרו-ישראלים/יהודים (לכיוון ציוני), תדירות השיחות בבית סביב נושאים הקשורים לקונפליקט הישראלי-פלשתינאי, הרגלי צריכת ערוצי תקשורת חדשותיים בקרב ההורים ובחינת תפיסת ההטיה שלהם. הנחקרים נתבקשו להתייחס גם לרקע האתני ולמעורבות הפוליטית של חבריהם.

שלב ב' – ניסוי: שיטת המחקר השנייה כללה ניסוי ייחודי המבוסס על מערך בין שתי קבוצות נבדקים (פרו-פלשתינאית/פרו-ישראלית) X 3 (ערוצי חדשות: *AJE, Fox News, The New York Times*) 2 (שני אירועים הקשורים לסכסוך שסוקרו בחדשות) בהשתתפות אותם סטודנטים שמילאו את השאלונים. הם נתבקשו לקרוא דיווח חדשותי של שני אירועים ייחודיים הנוגעים לסכסוך משלושה מקורות שונים - מזוהים או בלתי מזוהים: *Fox News, Al-Jazeera English* ו-*The New York Times* ודירגו את המידה שבה הדיווח החדשותי היה מוטה ואמין לדעתם. המטרה בשיטה זו היתה לבדוק האם זהות המקור, המיסגורים (frames) המשויכים לו ואופיו של הסיפור עצמו משפיעים על

הדרך שבה קבוצת המצדדים מפענחת טקסטים שבהם העובדות המדווחות הינן זהות, והאם זהות המקור התקשורת, המיסגורים והסיפורים המסוימים משפיעים על עוצמת תפיסת ההטיה התקשורתית (HMP). אמצעי הגירוי בניסוי היו דיווחי תקשורת מקוונים באנגלית, שהתמקדו בשני אירועים הנוגעים לסכסוך הישראלי-פלשתינאי ואשר סוקרו בכל אחד משלוש רשתות החדשות של שלושה נערים יהודים על ידי פלשתינאים חברי תנועת "חמאס" (יולי 2014). האירוע השני היה חטיפתו ורציחתו של נער פלשתינאי ב-2.7.2014 על ידי מתנחלים ישראלים, שטענו שביצעו זאת כנקמה על רציחתם של שלושת הנערים הישראלים. בבניית הניסוי צוינו שתי גרסאות מכל דיווח: באחת זוהה המקור החדשותי ובשנייה זהות המקור הושמטה.

ממצאים

ממצאי המחקר מספקים עדות לתאוריית ה-HMP הקלאסית בנוגע לנטייתם של אנשים בעלי זהות קבוצתית חזקה לראות תכנים תקשורתיים, שהם לכאורה ניטראלים או מאוזנים, כמוטים באופן שאינו הוגן כלפי עמדותיהם, ובעד העמדות המנוגדות להם. סטודנטים פרו-ישראלים ופרו-פלשתינאים, שהיו מעורבים מאוד בסכסוך הישראלי-פלשתינאי, תפסו את הכיסוי התקשורתי כעוין את הצד שלהם ומוטה לטובת הצד השני. הסטודנטים משתי הקבוצות במחקר זיהו הטיה ברשתות החדשות (הפנים והחוץ שלהם) בכיוון עקבי: נטייה מבחינה אידיאולוגית לכיוון צד מסוים, כאשר כל קבוצה תפסה את הסיקור כמוטה יותר באופן משמעותי נגד העמדה שלה, יחסית לקבוצה השנייה. כך, לדוגמה, רשת *AJE* נתפסה על ידי שתי הקבוצות כחיובית יותר כלפי הפלשתינאים, למרות שפרו-פלשתינאים שפטו את המקור החדשותי כפחות חיובי כלפיהם מהנבדקים בצד השני של המתנס. באופן דומה, רשת *Fox News* זוהתה על ידי שתי הקבוצות כחיובית יותר כלפי ישראל, למרות שהסטודנטים הפרו-ישראלים מצאו אותה כפחות חיובית כלפי הצד שלהם ביחס להערכה של הצד השני.

ממצאי המחקר תומכים באופן מובהק בקשר שבין עוצמת הציוד ל-HMP. עוצמת השיוך לקבוצת הפנים נמצאה כגורם מנבא ל-HMP המשפיע על היקפו. הממצאים מצביעים על כך שסטודנטים פרו-ישראלים הזדהו יותר פוליטית-אידיאולוגית ולאומית עם קבוצת הפנים שלהם והיו מעורבים יותר פוליטית ותרבותית בפעילויות ובהתנהגויות שתמכו בקבוצה שלהם מאשר הסטודנטים הפרו-פלשתינאים. ניתן להסביר את הממצאים בכך, שהמעורבות הישירה עם ישראל משקפת את מעמדם הבטוח והיציב בחברה האמריקאית יחסית לקבוצות אתניות וגזעיות אחרות. זאת לעומת הסטודנטים הערבים-אמריקאים, שבשל היותם מהגרים או בניהם של מהגרים, חווים עדיין את המתח בשילובם בחיים האמריקאים ושמירת שיוכם לארץ המוצא. בעוד שהסטודנטים הפרו-ישראלים הצליחו ליצור זהות פנים-קבוצתית מובהקת ומגובשת, סטודנטים פרו-פלשתינאים נתונים עדיין בתהליך של יצירה וגיבוש ההזדהות הקבוצתית שלהם בהקשר של החברה האמריקאית.

בנוסף, המחקר תורם לגוף הידע בחשיפת תפקידם החשוב של גורמי חיברות פוליטית-ביתית בתופעת ה-HMP באמצעות בחינת הקשר בין הורים וחברים לבין עמדות ותפיסות HMP של הסטודנטים.

הממצאים מצביעים על-כך שסטודנטים בשתי הקבוצות, שבאו ממשפחות העוסקות בפוליטיקה, הפגינו רמה גבוהה יותר של הזדהות פנים-קבוצתית והיו פעילים יותר פוליטית בהשוואה לסטודנטים שבאו ממשפחות שעסקו פחות בפוליטיקה. כלומר, מידת הצידוד והמעורבות הפוליטית הגבוהה יותר של ההורים עולה בקנה אחד עם הזדהות פנים-קבוצתית פוליטית, אידיאולוגית ולאומית גבוהה יותר, כמו גם מעורבות פוליטית גבוהה יותר בקרב הסטודנטים. בקרב האוכלוסייה הפרו-ישראלית נתגלו מתאמים בין ההורים לצעירים בשיעור המעורבות התרבותית, שנעדר באוכלוסייה הפרו-פלשתינאית. ניתן לייחס זאת למשבר הזהות בין שתי תרבויות מתנגשות שחווים צאצאים של מהגרים מוסלמים. בתהליך של יצירת זהות מוסלמית-אמריקאית ייחודית, המשלבת ערכים מוסלמים ואמריקאים, הם אינם חולקים את אותן פעילויות תרבותיות המבוצעות על ידי הוריהם.

בהתאם לספרות, השפעת החברים בפוליטיקה היתה בשתי הקבוצות מוגבלת לשימור וחיזוק עמדות פוליטיות, במיוחד בקרב הסטודנטים הפרו-פלשתינאים. הסטודנטים שדיווחו שחבריהם היו מעורבים יותר בארגונים של קבוצת הפנים, טענו גם שחבריהם השפיעו על השקפותיהם לגבי הקונפליקט. הממצאים מאששים את ההשערה, המתייחסת להשפעת ההורים והחברים כשחקני-מפתח בתהליך החיברות הפוליטי בהקשר של הקהילות היהודיות והמוסלמיות הפעילות של המשתתפים במחקר. עוצמת הצידוד האידיאולוגי בבית גברה ככל שההורים המשיכו להזין זהות אתנית חזקה באמצעות טיפוח מורשת עשירה של מסורת, ערכים ומנהגים, בשעה שהחברים תורמים בחיזוק הערכים הפוליטיים. בשתי הקהילות, היהודית והמוסלמית, יש למשפחה תפקיד מרכזי בטיפוח החיבור התרבותי לקבוצה האתנית. תבניות תרבותיות של יהדות ושל מורשת ערבית-מוסלמית מגדירות את הזהות הקולקטיבית של אותן קהילות ומשמשות מקור להמשכיות קהילתית.

ממצאי המחקר מעידים על-כך שהורים, ובעיקר חברים, השפיעו באופן ישיר על תפיסות ההטיה התקשורתית של קבוצת המצדדים. מבין כל המשתתפים, הרקע האתני של החברים התגלה כגורם הבולט ביותר המשפיע על תפיסות ההטיה. אנשים נוטים לבחור את חבריהם בהתבסס על מאפיינים סוציו-אקונומיים ודמוגרפיים, כגון: גיל, מוצא אתני ודת (Sinclair, 2012). הדיונים הפוליטיים המתקיימים במסגרת אינטראקציות חברתיות אלו והחשיפה לרטוריקה ספציפית, מגבירים את המודעות הפוליטית ומטפחים אימוץ העדפות והתנהגויות פוליטיות של חבריהם. דרך דיונים פוליטיים עם חברים, אנשים מגבשים דעות ומפתחים מיומנויות פוליטיות (Quintelier, 2015). ניתן להניח שהדיונים הפוליטיים עם חברים, במיוחד בקרב הסטודנטים הפרו-פלשתינאים, השפיעו על תפיסות של הטיה תקשורתית. עוד נמצא שהמעורבות התרבותית, ובמידה פחותה יותר המעורבות הפוליטית וההזדהות עם קבוצת הפנים של ההורים, השפיעו על תפיסות ההטיה של המקורות החדשותיים. כך, שהשפעתם של ההורים ניכרה לא רק בהעברה של צידוד אידיאולוגי בין-דורי ודפוסי המעורבות הפוליטית והתרבותית לעמדות וההתנהגויות של ילדיהם, אלא גם בתרומתם לבניית HMP, אם-כי במידה פחותה יותר מאשר החברים.

ממצאי הניסוי מצביעים על כך שכמעט ולא נמצאו הבדלים בהערכת ה-HMP בקרב המצדדים בין אם צוינה זהות המקור החדשותי ובין אם הושמטה. שתי הקבוצות ייחסו הטיה פרו-ישראלית מובהקת לדיווחים החדשותיים של *Fox News*, תוך שהן מפענחות את שתי הגרסאות – זו עם ציון המקור וזו שבלעדיו - כמוטה כנגד הצד שלהם באותה מידה. ניתן להניח שהשפה ובחירת המילים, כמו גם טבעם של האירועים העמוסים רגשית שסוקרו בדיווחים, גרמו לאותן תגובות בשתי האוכלוסיות. במקרה של *AJE*, שתי הקבוצות גם ייחסו את ההטיה האידיאולוגית הפרו-פלשתינאית המצופה רק כשהות המקור צוינה בשני הסיפורים. עם זאת, בשעה ש-*Fox News* נתפסה בבירור כמקור חדשותי פרו-ישראלי, גם כשצוינה זהות המקור וגם כשלא, *AJE* נתפסה כעוינת יותר כלפי הפלשתינאים כשהסיפור הוצג ללא ציון זהות המקור. התמונה שונה לחלוטין ככל שמדובר בממצאים המתייחסים ל-*The New York Times*. בניגוד ל-*AJE* ו-*Fox News*, שנתפסו כמקורות של קבוצת הפנים/קבוצת החוץ עבור הסטודנטים הפרו-ישראלים והפרו-פלשתינאים, *The New York Times* נתפס באופן כללי כמקור החדשותי המאוזן והניטראלי ביותר מבין השלושה. עם זאת, בניגוד לתפיסה הכללית של *The New York Times* כמקור ניטראלי לקבלת מידע, ממצאי המחקר מאששים את התאוריה הקלאסית של HMP, לפיה קבוצות המצדדים המעורבים מאוד בנושא שנוי במחלוקת, ישפטו את התכנים של המקורות, שלכאורה הינם ניטראליים, כמוטים נגד הצד שלהם ובעד הצד השני. כל צד נטה לראות את הסיקור של ה"סיפור שלו" שבו הוא מוצג כקורבן, כיחסית נייטראלי; אך סיקור הסיפור של הצד השני המוצג כקורבן נתפס בעיניו באופן ברור כעוין כלפי קבוצת הפנים שלו. התגובות השונות שעוררו הסיפורים בעיתון זה הצביעו על-כך שאופי הסיפור, ולא זהות המקור, הוא שמשפיע על תפיסות ההטיה.

כך, סטודנטים פרו-ישראלים ראו בדיווח על חטיפה ורצח שלושת הנערים כיחסית אובייקטיבי ב-*Fox News* בהשוואה לסטודנטים הפרו-פלשתינאים, שייחסו לדיווח עוינות כלפי הקבוצה שלהם. לעומת זאת, הדיווח על הנער הפלשתינאי שנרצח בידי יהודים נתפס על ידי הסטודנטים הפרו-ישראלים כפחות חיובי כלפי הצד שלהם ואף עוין יותר, בעוד שהסטודנטים הפרו-פלשתינאים ראו את הדיווח ב-*AJE* כאובייקטיבי. כלומר, כאשר האירוע התייחס לקורבנות של חברי קבוצת הפנים שלהם, המצדדים יכלו לשמור על תדמית חיובית ולכן ראו את הדיווח כאובייקטיבי. אולם, אירוע שבו קבוצת הפנים שלהם היתה קשורה להתנהגות שלילית, כנראה היווה איום על מעמד הקבוצה ולכן נתפס כיותר עוין לצד שלהם בהשוואה לקבוצה הנגדית.

ההשערה לפיה המצדדים ימצאו הטיה תקשורתית רבה יותר בדיווחים שהם רואים כמקדמים את המסגור המזוהה עם הצד השני, ופחות בסיפורים המקדמים את המסגור שלהם, אוששה חלקית. בקרב הסטודנטים הפרו-ישראלים, מסגור של אי-צדק והתנגדות, המקדם את הפרספקטיבה של הפרו-פלשתינאים, תאם את תפיסת המקור כמוטה נגדם, ללא כל קשר לסיפור שסוקר. לעומת זאת, אצל הפרו-פלשתינאים לא נמצאו מתאמים בין המסגורים לבין תפיסות ההטיה שלהם. אפשר להסביר ממצא זה בעזרת העובדה שחלק מהסטודנטים הפרו-פלשתינאים הם מהגרים, שהשפה האנגלית אינה מיטבית בניהם, וכנראה שלא לגמרי הבינו את המשמעות הקונספטואלית של המסגור.

מסקנות

מחקר זה מרחיב את תיאוריית תפיסת התקשורת כעוינת ותורם להעשרת הידע התאורטי הקיים בנושא. כאן גם טמון אחד מאתגרי: הגברת המודעות לגורמים בסביבה הביתית, התורמים לתפיסות של תקשורת כעוינת בקרב קבוצות המצדדים. בכך מתאפשרת בניית אסטרטגיות להפחתת התפתחותו של צידוד פוליטי קיצוני, כמו-גם תפיסות של תקשורת כעוינת בקרב המצדדים כלפי הקבוצה שלהם. המחקר גם מצביע על הצורך בהענקת כלי לימוד וחינוך בקרב צעירים על תפקידיה של התקשורת בחברה דמוקרטית. המטרה היא לפתח אוריינות מדיה ביקורתית בשלבים המוקדמים במהלך שנותיהם המעצבות, ולנסות להפחית משמעויות עוינות של תכני התקשורת. בדרך זו ניתן יהיה למתן את ההשפעות המזיקות המיוחסות ל-HMP על הדמוקרטיה. הבנה טובה ומעמיקה יותר של התהליך החדשותי ושל התפקיד החשוב שממלאת התקשורת יכולה להפחית בצורה משמעותית תפיסות של הטיה כצעד חיוני בחיזוק ערכים דמוקרטיים.

רשימת המקורות

- Achen, C. H. (2002). Parental socialization and rational party identification. *Political Behavior, 24*(2), 151-170.
- Andolina, M. W., Jenkins, K., Zukin, C., & Keeter, S. (2003). Habits from home, lessons from school: Influences on youth civic engagement. *Political Science and Politics, 36*(2), 275-280.
- Arceneaux, K., Johnson, M., & Murphy, C. (2012). Polarized political communication, oppositional media hostility, and selective exposure. *The Journal of Politics, 74*(1), 174-186.
- Ariyanto, A., Hornsey, M. J., & Gallois, C. (2007). Group allegiances and perceptions of media bias: Taking into account both the perceiver and the source. *Group Processes & Intergroup Relations, 10*(2), 266-279.
- Azran, T., Lavie-Dinur, A., & Karniel, Y. (2012). Accent and prejudice: Israelis' blind assessment of *Al-Jazeera* English news items. *Global Media Journal: Mediterranean Edition, 7*(2), 31-43.
- Beck, P. A., & Jennings, M. K. (1991). Family traditions, political periods, and the development of partisan orientations. *Journal of Politics, 53*(3), 742-763.
- Campos, C. F. S., Hargreaves Heap, S., & Leite Lopez de Leon, F. (2017). The political influence of peer groups: Experimental evidence in the classroom. *Oxford Economic Papers, 69*(4), 963-985.
- Casey, T., & Dustmann, C. (2010). The immigrants' identity, economic outcomes and the transmission of identity across generations. *The Economic Journal, 120*(542), F31-F51.

- Coe, K., Tewksbury, D., Bond, B. J., Drogos, K. L., Porter, R. W., Yahn, A., & Zhang, Y. (2008). Hostile news: Partisan use and perceptions of cable news programming. *Journal of Communication, 58*(2), 201-219.
- Collins, W. A., & Laursen, B. (2004). Changing relationships, changing youth: Interpersonal contexts of adolescent development. *The Journal of Early Adolescence, 24*(1), 55-62.
- Dinas, E. (2009). *The more you try the less it sticks: Parental politicization and the endurance of partisan transmission through the family*. Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Toronto.
- Feldman, L. (2011). Partisan differences in opinionated news perceptions: A test of the hostile media effect. *Political Behavior, 33*(3), 407-432.
- Feldman, L. (2014). The hostile media effect. In K. Kenski & K. H. Jamieson, (Eds.), *The Oxford Handbook in Political Communication* (pp. 1-21). Oxford University Press.
- Fieldhouse, E., & Cutts, D. (2012). The companion effect: Household and local context and the turnout of young people. *The Journal of Politics, 74*(3), 856-869.
- Gunther, A. C. (1992). Biased press or biased public? Attitudes toward media coverage of social groups. *Public Opinion Quarterly, 56*(2), 147-167.
- Gunther, A. C., Edgerly, S., Akin, H., & Broesch, J. A. (2012). Partisan Evaluation of partisan information. *Communication Research, 39*(4), 439-457.
- Gunther, A. C., McLaughlin, B., Gotlieb, M. R., & Wise, D. (2017). Who says what to whom: Content versus source in the hostile media effect. *International Journal of Public Opinion Research, 29*(3), 363-383.
- Hartmann, T., & Tanis, M. (2013). Examining the hostile media effect as an intergroup phenomenon: The role of ingroup identification and status. *Journal of Communication, 63*(3), 535-555.
- Levinsen, K., & Yndigegn, C. (2015). Political discussions with family and friends: Exploring the impacts of political distance. *The Sociological Review, 63*, 72-91.
- Matheson, K., & Dursun, S. (2001). Social identity precursors to the hostile media phenomenon: Partisan perceptions of coverage of the Bosnian conflict. *Group Processes & Intergroup Relations, 4*(2), 116-125.
- McIntosh, H., Hart, D., & Youniss, J. (2007). The influence of family political discussion on youth civic development: Which parent qualities matter? *Political Science & Politics, 40*(3), 495-499.
- Morris, J. S. (2007). Slanted objectivity? Perceived media bias, cable news exposure, and political attitudes. *Social Science Quarterly, 88*(3), 707-728.
- Niemi, R. G., & Jennings, M. K. (1991). Issues and inheritance in the formation of party identification. *American Journal of Political Science, 35*(4), 970-988.

- Quintelier, E. (2015). Engaging adolescents in politics: The longitudinal effect of political socialization agents. *Youth & Society, 47*(1), 51-69.
- Reid, S. A. (2012). A self-categorization explanation for the hostile media effect. *Journal of Communication, 62*(3), 381-399.
- Sinclair, B. (2012). *The Social Citizen: Peer Networks and Political Behavior*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In S. Worchel (ed.), *The Psychology of Intergroup Relations* (pp. 7-24). Chicago: Nelson Hall.
- Tedin, K. L. (1980). Assessing peer and parent influence on adolescent political attitudes. *American Journal of Political Science, 24*(1), 136-154.
- Tewksbury, D., Jensen, J., & Coe, K. (2011). Video news releases and the public: The impact of source labeling on the perceived credibility of television news. *Journal of Communication, 61*(2), 328-348.
- Tsfati, Y. (2007). Hostile media perceptions, presumed media influence, and minority alienation: The case of Arabs in Israel. *Journal of Communication, 57*(4), 632-651.
- Vallone, R. P., Ross, L., & Lepper, M. R. (1985). The hostile media phenomenon: Biased perception and perceptions of media bias in coverage of the Beirut massacre. *Journal of Personality and Social Psychology, 49*(3), 577-585.
- Wong, J., & Tseng, V. (2008). Political socialization in immigrant families: Challenging top-down parental socialization models. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 34*(1), 151-168.